

14. Jižní Čechy pohádkové

Vládce, pohádkový král Zdeněk Troška, má sídlo v Českých Budějovicích. Spolu s ním panuje pohádkový kabinet. Měnou pohádkové země je troška, kurz k euru je 3 Tr = 1 EUR. Občané cestují na vandrovni knížku. Země pořádá Jihočeský pohádkový festival a celoroční Vandrování s kaprem Jakubem.

Web: www.sweb.cz/jcpohadkovekralovstvi

15. Pohádková země Šumava – Brčálník

Vládci země, jejíž metropolí je obec Hojsova Stráž, jsou dědeček Hříbeček a Ferda Brčálník. Kromě malebné přírody láká Brčálník na stálou výstavu strašidel a pohádkovou stezku.

Web: www.pohadkovazeme.cz

16. Republika Čížkov

„Pomalou práci, rychle ke korytu“ - tak zní motto třicetihlavého státečku, který vznikl v roce 1999. Republiku o velikosti katastru stejnojmenné obce vede prezident Zdeněk Tomášek. Republika má vlastní hymnu, pasy i výjezdní doložky. Nejslavnější myšlenky Čížkovských se prý rodí ve Fernetáriu.

Web: <http://home.tiscali.cz/~cb316065>

TÝDEN Zdroj: TÝDEN

17. United States of Zářečí

Státeček na kraji města Bechyně vznikl kolem roku 1996. Má vlastní pouť, nejmenovaného prezidenta a dvanáctihlavý sbor mužoretů ve věku dvacet až sedmdesát let. Jak uvedl tiskový vysvětlivač Martin Gärtner, jako každý slušný stát má Zářečí nepřítel, jímž je vesnice Větrov za blízkým kopcem. Přáteli se naopak s Republikou Čížkov: 12. listopadu slaví Den zářečsko-čížkovského přátelství.

18. Země koruny české

Králem pět let starého uskupení obcí Ždírec, Smeredov a Myt je Petr Punčochář. Původně šlo o recesistickou akci k miléniu, staročeské máje a masopusty se ale pod hlavičkou země koruny konaly až do roku 2002. Po tříleté přestávce chtějí Země koruny české oprášit svou slávu příští rok na setkání rodáků.

19. Republika Bolevec

20. Republika Tuněchody

21. Republika Dolany (u Lidic)

22. Republika Kuní (Petrovice, Benešov)

23. Republika Borotín

Publikací o „hantecu“ vyšla řada. Většina z nich zdůrazňuje zvláštnosti této mluvy.

hanáčtinu, hornáčtinu, valaštinu či různé varianty slezských nářečí. I při pečlivějším hledání však chybějí dialekty z českých zemí.

Jednoznačná převaha Moravy je podle většiny odborníků logická. „Praha je velmi silné kulturní centrum, zatímco Morava neměla metropoli až do dvacátého století. Čechy se díky tomu integrovaly mnohem víc a regionální specifika vymizela,“ říká Krčmová. Bob Hýsek má o dialektovém podhoubí představu přímo poetickou: „Česko je jeden velký celek a v protikladu k němu jsou miniúdolčeka na Moravě: ideální prostředí pro dialekty.“

Ačkoli na Moravě přezívají desítky nářečí, jen málo z nich se dále vyvíjí a přijímá nová slova. K tomu dochází téměř výlučně v městských mluvách. Selské dialekty zůstávají většinou zakonzervovány v původní podobě. „Rodilý mluvčí cítí křivdu, když je v hanáčtině příliš mnoho nepůvodních slov,“ myslí si Zdeněk Přikryl, jenž tomuto nářečí propadl již v mládí a publikoval o něm řadu textů.

Selské dialekty jsou podle něho v nevhodě, lidé se jimi často stydí mluvit. „Prodače slyšíte mluvit obecnou češtinou běžně, ale hanácky mluví v Olomouci jen v jednom obchodě,“ říká Přikryl. Situace se podle něho zlepšuje s tím, jak se nářečí popularizují jako celek. „Lidé se dnes hanáčtině smějí, ale neposmívají,“ vysvětluje, „ti, kdo znají hanáčtinu, ji používají sebevědoměji.“ Nebýt vesnic, nářečí by podle něho nepřežilo. „Tam tak mluví i mládí,“ oceňuje Přikryl, „nedávno jsem od nich zaslechl pozdrav Šóst chróst.“

Regionální recese

Jedním z handicapů hanáčtiny oproti jiným dialektům je to, že se na rovině kolem Olomouce nerozkládá žádné království či repub-

lika. Přes dvacet státních útvarů, které se na našem území nacházejí, přináší svým regionům turisty a dialektům popularitu. Řada z nich přitom vznikla jako recese.

Vinaři ze Svobodné spolkové republiky Kraví hora Bořetice například před časem nabídli svůj pas Václavu Klausovi. „Aby měl s čím jezdit, kdyby mu Paroubek vzal ten český,“ usmívá se premiér vinařské republiky Václav Surman. Nad sídlem jeho vlády ve vinné uličce Na Dolním frejdě vlají dva prapory: jeden s révou, druhý eurounijní. Vstup do nadnárodního společenství si bořetičtí vinaři odhlasovali v samostatném referendu.

Některé státečky mají nejen vlajku, hymnu a znak, ale také státní nápoj. Tím je v případě Svobodné republiky Bahno kořalka Bahňovice, ve Valašském království slivovice, Republika Čížkov zase nedá dopustit na fernet. V čížkovském dvoukomorovém parlamentu je proto celá druhá komora vyhrazena „žrádla a pití“; spolu s tím se v ní čerstvě tísni jediný senátor republiky.

České zemičky přitahují návštěvníky nejen kuriozitami, ale i množstvím akcí, které pořádají. V Zemi děda Praděda se konají Borůvkové hody, ve Valašském království Trnkobraní či slivovicové košty, Čížkov bude v listopadu pořádat SSSR (Setkání Samostatných a Svobodných Republik).

Zájem o regionální zemičky způsobuje, že jich stále přibývá: v současnosti již pokrývají více než polovinu České republiky. Navíc se dá čekat, že jich ještě přibude. „Určitě se mohou uchytit další republiky či království, stačí jen dobrý nápad,“ říká Tomáš Harabiš, který stál u vzniku Valašského království. Podobně příznivá je zřejmě budoucnost dialektů. „Myslím, že vyjdou knížky podobné *Deníku Ostrava*. Sami bychom se rozhlédli po jiných regionech, kdybychom nebyli zaměřeni na Ostravu,“ přiznává Stehlíková. Harabiš tento vývoj chápe jako logický: „Doba, kdy turisté jezdili jen do Prahy, už je pryč, dnes je stále víc zajímavých regionálních zvláštností, kultura a humor.“

Petra Pospěchová

Vláda Svobodné republiky Králický Sněžník pravidelně vyráží na vrchol, podle něhož se jmenuje.

Ostravak se na křtu své knihy ztratil v davu. Údajně mu patří hlava skrytá za brýlatým mužem v popředí.

Do valašského regionu láká kromě jiného i rožnovský skanzen: již osmdesát let.

v anonymitě. „Nikdy jsem ho neviděla, dopisujeme si e-mailem,“ říká Stehlíková. Jedním dechem ale dodává, že jí i čtenářům inkognito připadá přitažlivé.

Na otázku, proč si neužívá svých „patnáct minut slávy“, Ostravak (e-mailem) odpovídá: „Když bych z okna zařval ‚Ludě, to sem ja, ten slavny Ostravak!, možna by se otočili a pod nose pobručeli ‚Tuž to je on? Taki obyčejny chachar? He a neni on jakisyk divny?‘ a nebo enem spiše ‚Kdo? Jaki otrava?‘“ V davu se Ostravak schoval i na křtu své knihy, kam přišel jako jeden z několika desítek návštěvníků.

Ostravak píše ještě ostravštinou střední generace. Severomoravská mládež oproti němu používá méně polonismů a germanismů. „Mladší ročníky už mluví víc ‚česky‘, asi pod vlivem médií a cestování,“ tvrdí překladatel a anglista Bob Hýsek. Jeho zásluhou pronikla svérázná mluva do světa literatury: převedl do ní některé básně Američana Charlese Bukowského. „Dialekt prohlubuje expresivitu textu a Ostrava je pro Bukowského jako stvořená. Zní v ní trefněji a humorněji, a navíc tam vulgarismy tolik netrčí,“ říká Hýsek.

Podle překladatele dialekt také obohacují jazyk: „Třeba slovo ‚cyp‘ původně označovalo hornického učně, tedy nezkušeného cucáka, potom se z něj stala nadávka a dnes má v jazyce i intenzifikaci funkci. Když se řekne ‚hlupy jak cyp‘, znamená to hodně hloupý.“ V literatuře nebo divadle se dialekt odjakživa používá k typizaci postavy nebo jednoduše ke komickým účelům. „Nářeční slova okoření

vyprávění, s úspěchem je používají třeba Donutil nebo Zedníček,“ připomíná Hýsek.

Hantec jako hokej

K nejpůvodnějším regionálním mluvám na našem území patří bezpochyby brněnský „hantec“. Jazyk plotny (lidí na okraji společnosti) se uchovával především na dělnických předměstích. V tamních hospodách jej v šedesátých letech objevila bohéma a začala jím mluvit. „Hantec, to jsou takové brněnské Hradčany, symbol města,“ říká Krčmová. Když rumpluje zocna (pálí slunce), vydává se brněnská omladina šalinó na prygl. Tramvaji na přehradu by jel leda lonťák (vesničan).

„Pro Brno je hantec to, co pro Prahu kdysi znamenala obecná čeština,“ myslí si lingvistka, „z té se však stal celorepublikový standard a ztratila svou místní výlučnost.“ Podle ní je v současnosti móda identifikovat se s jazykem. „Lidé se potřebují k něčemu hlásit, ať už je to kultura, hokej či jazyk; všechno jsou to symboly,“ tvrdí Krčmová. Hantec je živý jazyk, který se neustále inovuje. „Novotvary vznikají, protože se lidé chtějí vyjadřovat nově a zajímavě,“ vysvětluje. Tak nejspíš vznikla i fráze „Naštěkal jsem jí do čítanky“, již se mladí Brňané chlubí souloží.

Hantec existuje ve dvou podobách: spontánně mluvený a psaný. Ten první funguje ve skupinách přátel: pěstují jej jako hobby a necítí potřebu jej zveřejňovat. Vedle toho vznikají v hantecu knížky. Ty často obsahují především zvláštnosti a zvýrazňují místní kolo-

Moderní folklor

(Varlace na Skákal pes přes oves)

Ostravsky

Skače čuba přes obile
šibko hupe přes luku.
Za ňu chachar v kamizole
fájne brko v klobuku.
Kaj se vališ, co se chlameš,
co se ščuříš jako cyp?
Prd ti řeknu, take zname
a zas vali do kajsik.

Brněnsky

Bere čokl glajze grýnó
hópe lúpink přes Kajzec.
Za nim kópe plótvce rýnó
plotňák jégr na Oltec.
Co se pecní, těžké lochec?
Štajfuj fligny, haltni vály.
Žádné ánunck, čokl borec
migne cemrem a de pali.

Zdroj: www.pky.cz/osobni/basnicky/skakaipes.html

rit. Nadšenci pro brněnskou mluvu je někdy označují jako „prodaný hantec“, protože pro mnohé představuje dobrý byznys.

Příliš silná Praha

Kromě hantecových knih vydělávají na trhu publikace valašské, prajské a ostravské. Ostravakova *Deniku* se prodalo již deset tisíc kusů. Humoristický měsíčník *Trnky brnky*, který zhusta užívá nářečí k dosažení komického efektu, se drží na stopatnáctitisícovém nákladu. Desítky dialektových webů, jejichž vysoká návštěvnost rostoucí zálibu v regionálních zvláštnostech potvrzuje, propagují ▶

„Snad nejuniverzálnějším stvořením pod sluncem je hanácká sviňa,“ říká profesor Zdeněk Přikryl, „je bibé jak sviňa, dlóhe, ožhralé jak sviňa. Rval jak sviňa, letěl, jel: všechno jak sviňa. Na té si dal hanácké Pámbu doopravdy záležet.“

Bořetličtí vlnaři na sebe upozornili recesistickou demonstrací proti ruskému kolu ve vídeňském Prátru.

Všechny země Česka

1. Země děda Praděda

Státek založený v roce 2001 pořádá každoročně Borůvkové hody, Karneval na sněhu a Den Země děda Praděda. Pradědští mají cestovní pasy, vydávají noviny, vyšla též Pradědova kuchařka.

Web: www.pradedovazeme.cz

2. Republika Svornost

Republika založená roku 1998 vládne prezident Bronislav Krzystek, první dáma Jiří Suchánek, ministři nespravedlnosti a trestů či údržby silnic a dál nic. Svornost má svou ústavu, hymnu i vlajku. Platidlem je jeden svorník, který se dá rozměnit na osm šušňů.

Web: <http://mujweb.cz/www/svornost>

3. Svobodná republika Králický Sněžník

Hlavou vlády je Pavel Füll alias Choroš, kabinet má ministra pro pěší přesuny nebo ministra na hlavu a hlubinnou psychologii Lubomíra Smékala. Republika existuje od roku 1990 a její občané pořádají každý rok výstup na Králický Sněžník či medardovské výlety.

Web: www.srks.net

4. Svobodná bahenská republika

Šest let existující stát na území části Frýdku-Místku nazývaném Bahno má sice vládu a prezidenta, ti ale zůstávají v anonymitě. Národním nápojem je kořalka Bahňovice, stát brání úderná jednotka kosího letectva, o finance se stará ministerstvo dluhů.

Web: <http://bahno.zde.cz>

5. Pražské grófstvo, Kravaře

Státek, jehož hlavním městem jsou Kravaře, existuje od roku 2002. V čele stojí grófká, bývalá Miss Europe Monika Židková. Grófstvo je spjato s kravařským zámekem, kde je možné jednou za rok navštívit pražský bál. Občané regionu známého svérázným nářečím mají místo pasu propustku a jako měnu přijali euro.

Web: www.kravare.cz

6. Markrabství lašské

Vládce markrabství je sexuolog Radim Uzel, hlavním městem Čeladná. Země má znak, vydala mapu a pasy podepsané samým vládcem. Markrabství uzavřelo pakt o neútočení se Svobodnou republikou Kraví hora.

7. Svobodná republika Kraví hora

V roce 2000 si první vládu svobodně zvolili vinaři z Bořetic na Břeclavsku. Republika zahrnuje 260 sklepů, má vlastní znak, praporek, měnu, poštovnu a ústavu. Stát je vyzbrojen pistolemi ráže 0,75 litru, které vláda označuje jako zbraně hromadného potěšení. V roce 2002 republika zorganizovala recesistickou demonstraci proti obřimu kolu ve vídeňském Prátru, které prý brzdi teplé větry a nedává moravské révě dozrát.

9. Podhorácké a horácké knížectví

Knížectví bylo vyhlášeno v roce 1999 v sídelním městě Třebíč. V tamním muzeu jsou uloženy korunovační klenoty vytvořené na motivy symbolu Podhorácka – brambory. Kromě knížete Miroslava Donutíla vládne zemi kabinet, jehož členkou je mezi jinými Michaela Salačová, Miss ČR 2000, dýdžejka a toho času i ministryně krásy a asijských filozofií. Post ministra útoku, sportu a pohybu přijal hokejista Patrik Eliáš. Knížectví má svůj pas, mapu a oficiální fotbalové míče s logem.

Web: www.knizectvi.cz

10. Tolštejnské panství

Centrem panství je hrad Tolštejn na Děčínsku, jeho vládcem potom dobrotivý lapka Vilda. Po jeho stopách se lze vydat s mapou, tolštejnskými krejčary a vandrovním pasem, a to kolmo i pěšky, případně v rámci akce Cesta pohádkovým lesem.

Web: www.tolstejn.cz

11. Kačenčina pohádková říše

Sídelním městem je Deštné v Orlických horách, o vládu nad říší se dělí princezna Kačenka a bělovousý duch Rampušák. Ti do Orlických hor lákají na zimní maškarní rej, ale i na zastavení odkazující k pohádkám Boženy Němcové.

Web: www.destne.info/kacencinarise/index.htm

12. Perníkové hejtmanství

Hlavní obcí perníkové země jsou Ráby u Pardubic. Od počátečního roku 1997 stojí v čele hejtmanství Ježibaba. Kromě tradičních Slavností perníků letos hejtmanství zorganizovalo světový rekord v setkání Jeničků a Mařenek: u perníkové chaloupky se sešlo 55 Jeničků a 40 Mařenek.

Web: www.pernikova-chaloupka.cz

13. Družina knížete Václava

Web: www.posazavi.com

Moderní život

V České republice existuje přes dvacet malých státních útvarů, roste záliba v dialektech. Region už není zapadákovem, jeho svéráznost se stává módou.

Tež sy spomynam, jak sem nejakého gízda musel pořádně zbuchať, bo tvrdil, že Ostrava smrdí a ja tež, vzpomíná muž skrývající se pod přezdívkou Ostravak Ostravski. Dnes Ostravak svůj region propaguje mírumilovněji: internetovým zápisníkem <http://ostravak.bloguje.cz> a knihou *Deník Ostravaka*. Útlé dílko se vyšvihlo až na třetí příčku mezi nejprodávanějšími tituly a minulý pátek vyšel jeho druhý díl.

Lingvisté, kteří ještě nedávno lkali nad zanikajícími dialekty, si mohou oddechnout: nářečí i regionálnost jsou v kursu. Od roku 2000 u nás vzniklo deset zemiček (viz Všechny země Česka) a dialektová slova se stále více míchají do mluvy mladých. Zejména jde-li o barvitý popis: „Pařili jsme ve štatlu, hafol škopku... Pak přišli jacisi Cajzli, měli blbe žgryndy, tak sme je zpeckovali.“ (Brněnsky: Pivní tah městem skončil vítěznou rvačkou s Pražáky, vyprovokovanou jejich nemístnými poznámkami.)

Rédit mešó

Největším šířitelem dialektů je internet. „Jeho anonymita lidi povzbuzuje: nestydí se užít nářečí, nebojí se, že budou v textu dělat chyby,“ říká brněnská lingvistka Marie Krčmová. Ve virtuálním prostoru jsou tak k nalezení desítky nářečních slovníků, ale i interaktivní učebnice hanáčtiny, kde stačí „zarédit mešó“ (popojet myší), a na obrazovce vyskočí sloka populárního songu:

Region jako kult

Češi objevují nenápadný půvab dialektů

Naša noc je mladá, fóká jižní větr, papírovy křédla vzdochem viřijó. Povidé, co bes ráda, než nám ráno pláne zkrěži...

Na jiné adrese skáče pes přes oves brněnsky a ostravsky (viz Moderní folklor), stáhnout se dají také otázky k přijímacím zkouškám na valašskou fakultu slivovicových věd. Třeba: Pálenica je a) místo, kde se pálí slivo-

vica b) valašská střelná zbraň c) „divoká“ valašská roba d) 100% slivovica.

Tajemný Ostravak

„Ostrava je v kulturním kvasu,“ komentuje Krčmová popularitu ostravštiny. Svérázná mluva proniká mimo fotbalové ochozy a tavicí pece. „Hleděl na mě jak maškrtny kocur,“ stěžují si občas mladé Ostravanky. Jejich pro-

těšky mlsné pohledy zdůvodňují jednoduše: „Byla fajna jak cyp“ (velmi hezká).

Lví podíl na popularitě dialektu má Ostravak. Editorka jeho deníku Marcela Stehlíková z vydavatelství Repronis se však obává, že jde jen o dočasný zájem. „Chtělo by to takového místního Bolka Polívku, aby se obliba ostravštiny udržela,“ myslí si. Ostravak se ale pomyslné žezlo přijmout nechystá a zůstává

HANTÝRKA

LITERÁRNĚ-VĚDECKÁ REVUE PRO STUDIUM ARGOTU, SLANGU A ŘEČI LIDOVÉ VÜBEC

Číslo 1 Ročník I. Brno, říjen 1935 Cena 3 Kč

Uvodem.

Dr. Ot. Nováček: Splouchá mu na maják.

Mir. Starý: Jak fikají studenti profesorům.

On: Jak fikáme penězům.

Ot. Lerbletier: Dobrodružství filozofa Bobiše.

René Monnat: Ces dames.

A. Dekárek, on: Ukázky chantýrky pražské a brněnské.

Dr. Ot. Nováček: Zabaveno.

M. Novák, on: Jak vypravoval Loiza partě „plotny“ ruskou povídku.

Z pepických keců a vejšplechtů.

Z plotnáckých valení a příglá.

Básně — Humor — Různé zprávy — Knihy — Anketá.

Vydává a řídí Dr. Ot. Nováček s redakční radou. ●
Redakce a administrace Brno, U botanické

deník
ostravaka

10

Kdo slivovicu pije, ani pantokem (sekyrou) ho nezabije. A když švestka přestane rodit, udělá z ní Valach něco do domácnosti.

Lašský markrabě Radim Uzel zahajuje ples své země.

